

(Naar) een leefbaar Waddengebied

Wat heeft het Waddengebied nodig om over 30 jaar (nog steeds) een leefbaar gebied te zijn?

Wat zijn Waddengebiedspecifieke vraagstukken m.b.t. leefbaarheid?

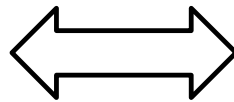

Tialda Haartsen – hoogleraar Plattelandsgeografie - Rijksuniversiteit Groningen

Leefbaarheid =

de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld (Leidelmeijer et al. 2008)

- › Behoeften van wie? Levensfasen en generaties
- › Objectieve en subjectieve leefbaarheid
- › Lokale schaalniveau: bevolking, wonen, voorzieningen, veiligheid en fysieke omgeving
- › Regionaal schaalniveau: idem + landschap en arbeidsmarkt

Bevolkingsontwikkeling per gemeente

2021 - 2022

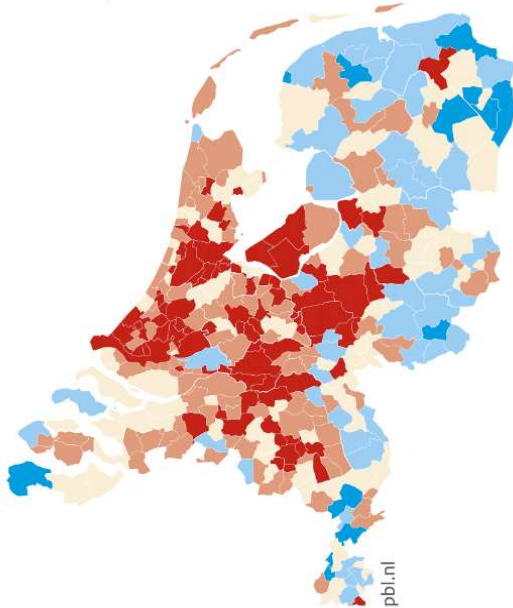
culturele en economische geografie

Bevolking

Bevolkingsontwikkeling per gemeente

2021 - 2040

Omvang:

- › Afgelopen jaren minder afname dan verwacht
- › Toename volledig door migratie (natuurlijke groei neg.)
- › Eilanden geen krimp meer in prognose
- › Onzekerheid prognoses

Samenstelling:

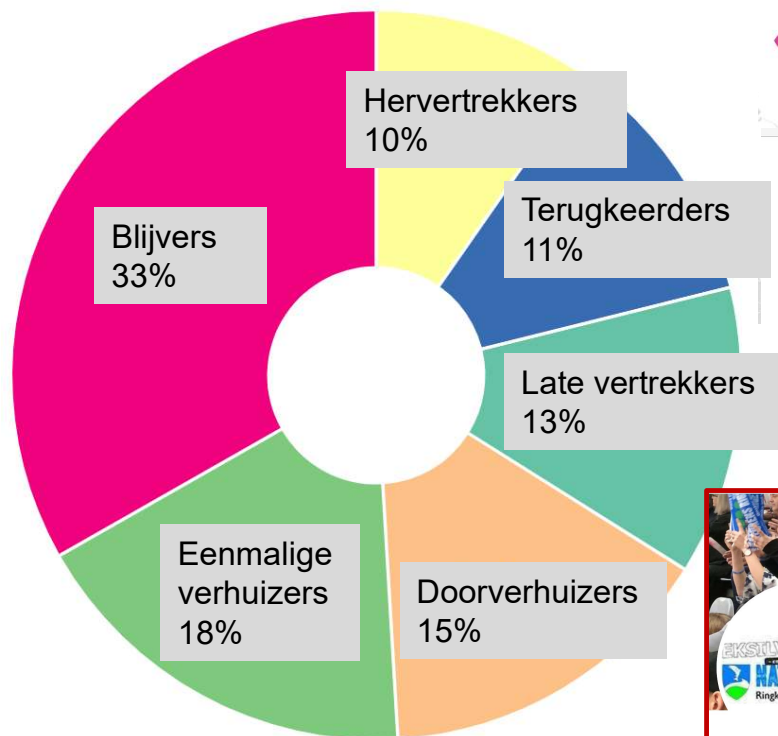
- › Sterke vergrijzing
- › Flinke afname beroepsbevolking
- › Gedeeltelijk wegtrekken jongeren

Bron: PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2022

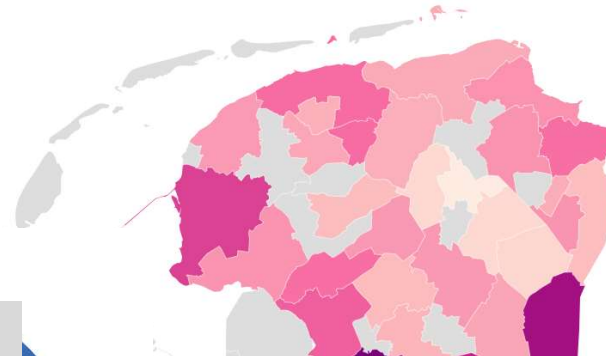
<https://themasites.pbl.nl/o/regionale-bevolkingsprognose/>

Jongeren

Blijvers
Percentage blijvers per gemeente
14 53

Terugkeerders
Percentage terugkeerders per gemeente
7 16

- > Geboren tussen 1984 en 1987 + tussen 11-16 jaar woonachtig in plattelandsgemeente
- > N = 64.674
- > 71% vertrekkers in eerste instantie naar stedelijke gemeente, 29% naar andere plattelandsgemeente
- > Terugkeerders en blijvers hebben vaak partner uit dezelfde opgroegemeente
- > Terugkeer initiatieven

Wonen

- › Wel woningtekort op eilanden, geen aanbodoverschot in Waddenkustgemeenten (op dit moment)
- › Prognose: huishoudensdaling Eemsdelta, Den Helder en op Waddeneilanden. Toename huishoudens in Hogeland en Hollands Kroon, en (licht) op Texel. Noordwest en Noordoost Fryslân toename tot 2040, daarna lichte afname

(<https://www.planbureau Fryslan.nl/monitoren/bevolking/> en <https://sociaalplanbureau groningen.nl/brede-welvaart/bevolking/>)

- › Toename eenpersoonshuishoudens -> huishoudensverdunning
- › Tekort aan betaalbare huur- en koopwoningen
- › Woningtekort ook in kleinere kernen (< 5000 inwoners)
- › In context van klimaatverandering en zeespiegelstijging: kunnen we overal in het Waddengebied blijven wonen?

rijksuniversiteit
groningen

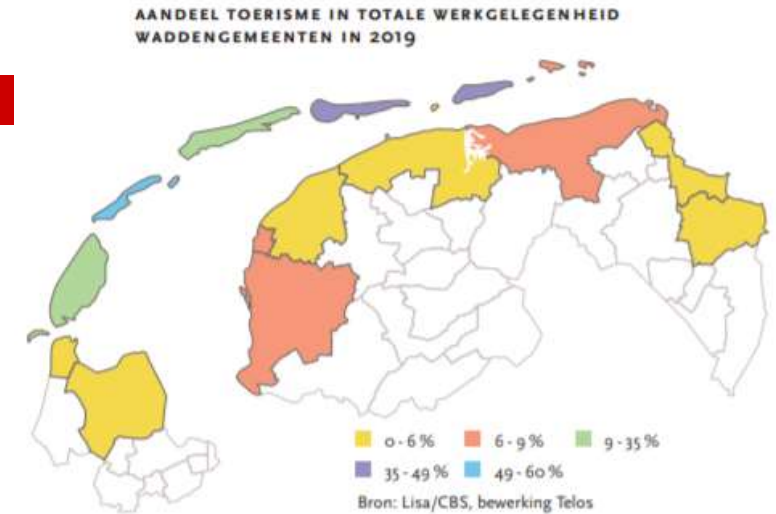
faculteit ruimtelijke
wetenschappen

culturele en economische geografie

https://www.waddenacademie.nl/fileadmin/inhoud/pdf/04-bibliotheek/2020-03_Waddenbalans_2019.pdf

Werken

- › Vasthouden en binden beroepsbevolking
- › Middelbare scholen en MBO's nabij houden
- › Tekort horeca eilanden – toerisme Waddenkust

Talentmonitor Kennisbank

TALENT
IN DE REGIO

MATCHING & CARRIÈRE TOOL

Voor werkzoekenden

Ben je op zoek naar een andere baan? Maak dan nu een profiel aan!

<https://talentinderegio.com/>

Voorzieningen

- › Decor en cement dorpssamenleving; grote rol in het 'kweken van blijvers' – jeugd!
- › Verschraling basisvoorzieningen nu in kernen 1500-3000 inwoners -> fungeren als kerndorpen voor kleinste kernen
- › Kwetsbare groepen: minder mobiele en ouderen
- › Vergrijzing en (informele) zorg
- › Kwetsbaarheid burgerinitiatieven (vrijwilligers, regionale ongelijkheid)
- › Verandering wensen en behoeften <-> oud referentiebeeld dorpssamenleving

rijksuniversiteit
groningen

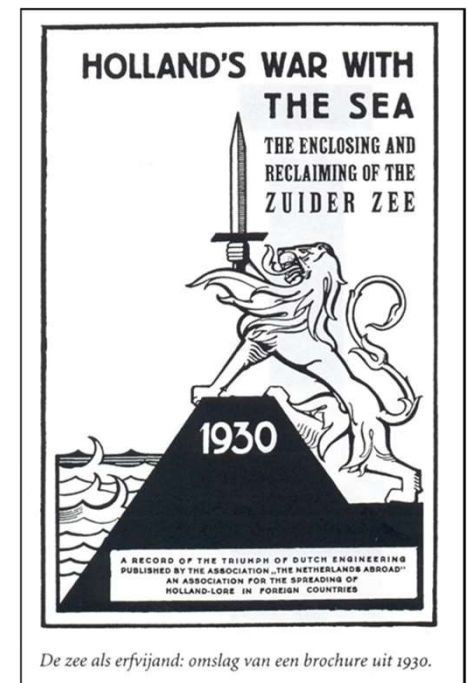
faculteit ruimtelijke
wetenschappen

culturele en economische geografie

Veiligheid

Hoe houdbaar is de dijk-gedachte?
Voelen inwoners zich kustbewoners?
(Hoe) worden zij betrokken bij de kustbeschermingsopgave?

Fysieke omgeving

- › Waddengebied ruimte voor energietransitie, defense, asielzoekerscentra... hoe verhoudt zich dat tot Werelderfgoed status?
- › Verzilting en landbouw transitie: gevolgen voor landschap, regionale economie en verbinding met regio?
- › Landschappelijke gevolgen van aanpassen aan klimaatverandering
 - naar een toegankelijker kustzone?
 - herstel oude waterlopen i.v.m. beter vasthouden zoetwater?
- › Blijf focussen op behoud en zichtbaar maken historische landschapselementen (oude dijken, wierden, oude loopjes, boerderijen)

Verpauperende boerderijen

Schouwen

Lutke Saaksum

gra

Mooie renovatie: Lauwerzijl

Ranum

(Naar) een leefbaar Waddengebied [1]

1. Differentieer in omgaan met verdwijnende voorzieningen:
 - Maak regionale voorzieningspreidingsplannen voor behoud en ontwikkeling centrale verzorgingskernen
 - Eilanden: behoud basisvoorzieningen vereist: kinderopvang, onderwijs (basis en begin middelbaar), zorg tot de laatste levensfase
 - Kies andere aanpak als er geen bereikbaar alternatief is of als het om de laatste voorziening gaat is (extra financiering voor behoud; slimme combinaties zoals multifunctionele centra, kindcentra, woon-zorgcombinaties, publiekprivate samenwerkingen of combinaties met kleinschalig toerisme)
 - Recreatie en toerisme draagt bij aan levendigheid en leefbaarheid, en versterkt het in stand houden van basisvoorzieningen (supermarkt, café's, restaurants)
 - Informele zorg: dorpsondersteuners

(Naar) een leefbaar Waddengebied [2]

2. Stimuleer bewustwording van beroepen werkgelegenheid in de regio en leid jongeren daarvoor op (werken in de havens, toerisme, landbouw, MKB)
 - Zorg voor middelbare scholen en MBO's op redelijke reisafstand
 - Vroegtijdig binden van studenten aan werkgevers (en v.v.)
3. Maak van de inwoners weer Waddengebied bewoners
 - Bewustwording kustregio en waterrisico – inwoners betrekken bij plannen
 - Ontwerp kustverdediging zo dat beleefbaarheid Waddenkust verbetert – laat inwoners mee ontwerpen
 - Laagdrempelige informatieverstrekking via meerdere kanalen (7-3-1): op basisscholen (Island schools) en in de dorpen. Naast Visit Wadden ook Leef Wadden?

(Naar) een leefbaar Waddengebied [3]

4. Aanpassen woningmarkt

- Doorstroom op woningmarkt creëren
- Herbestemming oude scholen kansrijk, maar onrendabele top en regelgeving
- Vergeet de kleinere kernen niet!

5. Efficiënte en elkaar versterkende plannen en regelgeving

- Toets (subsiëring van) lokale burgerinitiatieven aan regionale plannen en visies
- Zoek in regionale visies en plannen de samenhang tussen eilanden en kust
- Naar een rechtvaardige nationale beleids- en investeringslogica
- Rural proofing en island proofing - Waddentoets